

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Румяна Панкова

за присъждане на образователна и научна степен *доктор*

със заповед N 0225 - О/1.1.06.2024 г, научна област 8. Изкуства,

професионално направление 8.2. Изобразително изкуство

*Национална художествена академия, Факултет за изящни изкуства, Катедра
„Живопис“*

дисертационен труд на тема:

*Образът на майката в творчеството на седем български художници: Иван
Мърквичка, Елена Карамихайлова, Никола Маринов, Владимир Димитров–
Майстора, Иван Милев, Васил Стоилов и Иван Ненов*

на *Величко Александров Раклеов*

с научен ръководител – проф. Божидар Бояджиев

1. Обща оценка на труда

Настоящият дисертационен труд има основна текстова част от 195 страници и библиография, която включва позоваванията на цитираните в текста общо над 40 писмени източника на различни езици; 120 графични произведения, включени в Приложение N 1 като илюстративен материал; Приложение N 2 (Животописание на Елена Карамихайлова); Приложение N3 (Публикации) и Автореферат от 35 стр., отговарящ на изискванията за научен труд, да представи най-същественото от съдържанието на основния дисертационен текст.

Предоставените от докторанта Величко Раклеов научни документи покриват необходимите наукометрични изисквания за придобиване на о.н.с. *доктор*.

Научният труд представя една от възможностите за разширяване на спектъра на интерпретативните умения към живописни творби. Авторският текст е реализиран чрез конструиране на когнитивен процес и оценка с цел дефиниране на констелациите между визуалното и аналитичното мислене в художествените произведения на посочените артисти в темата. Фабулата на научния текст включва подробен анализ, следващ поставените: обект, предмет, цел и задачи в авторската парадигма. Тематичната доминанта *образът на майката* е представена в увода на дисертационния труд с уточнение на смисловата ѝ употреба при използване на словосъчетанията: *образ на майката* и *майчин образ* с цел семантична и композиционна цялост в различните художествени творби.

Авторската разработка ни насочва към психобиографичния прочит на профила на съответния творец от гледна точка на събития и преживявания и тяхната авторрефлексия в живописния стил. Докторантът създава единна визуално-текстова система чрез художествен алгоритъм за изследване и анализиране на избраните творби. Това осигурява възможност, от една страна, да следва техниката на художествения постулат, а от друга – всеки персонален творчески анализ да намери онзи изкуствоведски ракурс, който най-точно резонира на спецификата на живописния разказ. В рамките на научния текст е разгърната методологическа част, в която откриваме динамичност на избрани акценти за анализ при всеки от посочените художници и константност на определени разсъждения, произтичащи от целите и задачите на авторската теза.

Основният текст е конфигуриран в две глави, аргументирано избрани от автора и формално определени от мястото на професионална подготовка на живописците – Иван Мърквичка, Елена Карамихайлова и Никола Маринов завършват обучението си в чужбина, съответно научният анализ на техните избрани тематично творби са представени в първа глава; Васил Димитров–Майстора, Иван Милев, Васил Стоилов и Иван Ненов са получили художественото си образование в България и техните тематично избрани творби са разгледани във втора глава. В очертаването на този дискурсивен анализ авторът избира диалогизирането с всеки творец, следвайки изследователските посоки на научната теза.

Избраният екзистенциален ракурс за определяне на художествената идентичност чрез персонифициращата тема за майката и детето е изведен в аналитични съждения и конотирано обяснение на артистичната изобразителност. Докторантът прилага

симбиотична връзка да презентира влиянието на личностните характеристики и житейски обстоятелства, около които се реализират художествените опуси на избраните творци. Последователно в наратива е вградено *личното* послание, стимулирано от творческата онтология на всеки един от посочените артисти, живели в периода 1880 – 1990 г.

Подчертани иконографски преноси откриваме в емблематичното творчество на Иван Мърквичка, включващо оригиналните икони на св. Богородица и Младенеца Исус в селектираните творби, аргументиращи тезата. Според автора на научната разработка впитането на религиозни теми е сугестивна проекция от знаковите икони: *Одиг̀итрия* (гр.: Οδηγήτρια) – *Пътеводителка*; *Елеуса* (гр.: Ελεούσα) – *Милосърдна, Милваща*; *Галактотрофуса* – *Млекопитателница*, при някои от седемте живописци. В анализа на приложените илюстрации откриваме силогистичните доводи на докторанта и препратки на християнския контекст от споменатите икони към художествените творби на авторите: Иван Мърквичка, Никола Маринов, Владимир Димитров–Майстора, Иван Милев, Васил Стоилов и Иван Ненов. Но *личностните* послания на творците са темпорално, идейно-културно и стилистично дефинирани от автора на доктората и носят своята визуална семантика на периода XIX – XX в.

Дефинитивната позиция на докторанта се насочва към константност по отношение сюжетното пресъздаване на образа на майката в *контекста на българската действителност и в частност на градската среда*, а разграничаването на персоналните мотиви на живописците е търсена символика през личните преживявания. Образът на майката в творчеството на Владимир Димитров–Майстора е представен като символ на трудолюбието, майчинството (номотетичен смисъл) и общочовешката любов; при Иван Милев *майката* е поставена на *най-високото място в битието*, символ на спасението, любовта и грижата; Васил Стоилов създава ретроспекция на образа на българската майка, заемаща първостепенно значение в живота му, и серия от *български мадони* в различен психосоциален контекст; Иван Ненов изобразява *сакрализацията* на духовната връзка между майката и детето; Никола Маринов впитва в образа саможертвата, желанието за закрила, готовността на майката да се отдаде безрезервно на *рожбата си*.

Смисловите поанти в края на научния текст са пресечената точка между това, което авторът си поставя като цел и задачи в началото на своята изследователска разработка,

и обобщените изводи. В заключение бих изразила своята приятна изненада от коректното използване на интегрираните методи и обобщения във визуално-теоретичния анализ.

2. Публикации

Представените публикации: *Пътят към различните реалности, отразени в картините на Елена Карамихайлова, представящи образа на майката*. Пример в няколко произведения. В: *Изкуство и критика* [онлайн]. София: Национална художествена академия, 2023, том 4, брой 2, с. 64 – 69. ISSN 2738-7275.

Образът на майката в творчеството на Никола Маринов – от конкретиката на вдъхновението до обобщеното виждане. Преглед на няколко картини. В: *Изкуство и критика* [онлайн]. София: Национална художествена академия, 2023, том 4, брой 2, с. 70 – 75. ISSN 2738-7275.

3. Научни приноси

Посочените от автора на дисертационния труд приноси бих обобщила в следния съдържателен обхват. Научното изследване е успешен опит за систематизиране на визуалната изобразителност в тематичния образ на *майката* като част от живописния контитиниум на седем български художници в рамките на една времево подредена мрежа: от идейно-културни тенденции в България от края на XIX в. до средата на XX в.; степента на влияние на европейското изобразително изкуство като техники, жанрове и стилове; допълването и уточняването на биографични данни, обединени в цялост; визуално-стилистичната интеракция между избраните за анализ творци и *дефинирането на авторския стил* при всеки един от тях.

Установените приноси на дисертационния труд, както и професионалните качества на докторанта Величко Раклеов като целенасочен изследовател ми позволяват да дам своя положителен глас и убедително да препоръчам на уважаемото научно жури да му присъди образователната и научна степен *доктор*.

10.02.2025 г.

Председател на научното жури:

Проф. д-р Румяна Панкова